

ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ З ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОБЛІКОВЦІВ З РЕЄСТРАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДАНИХ

У статті акцентовано увагу на аспектах проектування інформаційного освітнього середовища як педагогічної умови формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних у професійно-технічному навчальному закладі. Наведено характеристику структури ІОС та виокремлено напрями її створення.

Ключові слова: інформаційне освітнє середовище, структура інформаційного освітнього середовища, професійна підготовка, професійно-технічний навчальний заклад, майбутні обліковці з реєстрації бухгалтерських даних.

В статті акцентовано увагу на аспектах проектування інформаційного освітнього середовища як педагогічної умови формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних у професійно-технічному навчальному закладі. Наведено характеристику структури ІОС та виокремлено напрями її створення.

Ключевые слова: информационная образовательная среда, структура информационной образовательной среды, профессиональная подготовка, профессионально-техническое учебное заведение, будущие учетчики по регистрации бухгалтерских данных.

In the article the attention is focused on the problems of designing of informational educational environment as the pedagogical condition of formation of professional competence of future clerks' accounting of registration accounting data. The characteristics structure of the IEE, highlighted areas of its creation.

Key words: informativ educational environment, structure of IEE, professional training, vocational school, of future clerks' accounting of registration accounting data.

Модернізація професійної освіти зумовлена інформаційно-технологічним прогресом та вимогами сучасності і спонукає наукову спільноту до пошуків нових шляхів у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, зокрема, фахівців облікового діловодства. Цей процес спрямований на формування професійної компетентності в учнів професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ), що передбачено Державним стандартом професійно-технічної освіти щодо навчання професії «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних», затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 28 жовтня 2013 року, № 1496.

Наукова стратегія розвитку міжгалузевої професії «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних» (ОРБД) полягає в тому, що переорієнтація парадигми системи професійно-технічної освіти спрямована на інформатизацію процесу їхньої професійної підготовки у ПТНЗ.

Історично сталося так, що наука бухгалтерського обліку вимагає від професійної педагогіки специфічних підходів щодо забезпечення навчально-методичного супроводу викладання предметів за фахом, переосмислення структури змісту, педагогічних умов підготовки ОРБД, формування їхньої професійної компетентності за умови комп'ютеризації навчально-виробничого процесу ПТНЗ тощо.

Нині професійна підготовка майбутніх ОРБД не може відбуватися без впровадження широкого спектра інформаційних ресурсів. Так, проектування й залучення до навчального процесу електронних засобів потребує адміністративної й інформаційної підтримки, а швидкі зміни у законодавчій та нормативно-правовій базі ведення бухгалтерського обліку на підприємствах потребують випереджальних заходів до організації навчання із залученням сучасних спеціалізованих бухгалтерських програм. Відтак, бухгалтерський облік як давня інформаційна технологія, що застосовується на всіх підприємствах країни, і, власне підготовка майбутніх ОРБД як міжгалузевої групи кваліфікованих робітників вимагає створення відповідного інформаційного освітнього середовища (ІОС), яке, в свою чергу, є педагогічною умовою формування професійної компетентності ОРБД.

Стаття має **на меті** постановку питання з проблематики проектування інформаційного освітнього середовища як педагогічної умови формування професійної компетентності майбутніх ОРБД у ПТНЗ та запропонувати основні структурно-логічні компоненти його побудови.

Аналіз інформаційно-літературних джерел та практичного стану результатів формування професійної компетентності майбутніх ОРБД дали змогу передбачити перспективи вдосконалення навчально-методичної складової їхньої професійної підготовки, встановити пріоритети оновлення змісту викладання провідних навчальних предметів, що забезпечуватиме умови для створення ІОС ПТНЗ.

Фундаментальні і прикладні дослідження В. Беспалька, В. Бикова, А. Гуралюка, Р. Гуревича, Л. Карташової, Л. Липської, А. Місюрора, І. Роберт, В. Юрженка та інших учених в галузі інформатизації освіти підтверджують, що впровадження інформаційних технологій у навчальний процес істотно сприяє підвищенню ефективності навчання на всіх його рівнях, особливо, якщо мова йде про формування професійної компетентності. Різні проблеми використання комп'ютерів у процесі навчання та педагогічні умови відповідного їх застосування висвітлені в наукових працях А. Ашерова, Г. Громова, М. Кадемїї, В. Лапинського та ін. Враховуючи досвід науковців з питань інформатизації освіти, нами було проведено аналіз інформаційно-бібліотечного (ІБЗ) та інформаційно-комунікаційного забезпечення підготовки за професією майбутніх ОРБД та досліджено стан сформованості їхньої професійної компетентності, зокрема в умовах ІОС. До того ж, Головним управлінням освіти і науки Київської міської держадміністрації запропоновано до впровадження Програму «Інформаційно-освітнє середовище навчальних закладів столиці (2011 – 2015 роки)», де визначається, що **єдине освітнє інформаційне середовище – це організаційно-технічна система, в якій реалізуються інформаційні процеси з використанням технічних і програмних засобів [1]**. Однак, Ю. Караван стверджує, що «єдине інформаційне освітнє середовище навчального закладу є комплексною взаємодією середовища електронного спілкування та інформаційних центрів. Відповідальним за поповнення ресурсів інформаційного середовища є кафедри, за якість роботи електронної бібліотеки – адміністрація бібліотеки, доступ до Інтернет-ресурсів забезпечують спеціалісти з технічних питань [2].

Так процес управління в інформаційно-освітньому середовищі ПТНЗ може забезпечуватися керівництвом навчального закладу та керівниками структурних підрозділів. Створення ІОС вимагає часу та послідовних рішень.

Відтак, проблема проектування ІОС ставить перед наукою багато питань, які потребують детальних розвідок й обґрунтувань щодо комплексного підходу до визначення його структурних одиниць, зокрема розроблення алгоритму побудови та функціонування складових, визначення способів і засобів комунікації учасників освітнього процесу, швидкого розвитку, планування процесу формування професійної компетентності з акцентом на використання хмарних технологій, забезпечення активного підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах випереджального розвитку освіти тощо.

Зауважимо, що результативність формування професійної компетентності майбутніх ОРБД має пряму залежність від ефективності проектування змісту ІОС. Головним джерелом знань у цьому середовищі є комплекси навчально-методичного забезпечення викладання навчальних предметів. Раціональне їх використання та індивідуальний підхід до формування професійної компетентності в учнів забезпечуються всією сукупністю функціональних підсистем ІОС.

Таким чином, проектування ІОС як педагогічної умови ефективного формування професійної компетентності майбутніх ОРБД спрямоване на:

- створення і впровадження системи електронного навчання (НІСБО) як компонента інформаційної системи ПТНЗ;
- поширення використання сервісів Інтернет і електронних освітніх технологій для підтримки традиційної очної освіти;

- інформаційне наповнення ІОС ПТНЗ професійно-освітнім контентом;
- інформаційно-бібліотечне забезпечення (наповнення бібліотеки ПТНЗ навчальними матеріалами, книгами, періодичними виданнями фахового спрямування в електронній формі);
- розроблення методики проектування та функціонування ІОС, визначення основних напрямів підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- запровадження та застосування механізмів педагогічної технології формування професійної компетентності майбутніх ОРБД на адаптивних засадах;
- упровадження інтерактивних технологій в навчання за професією: кейс-технологій, технологій комп'ютерного уроку та ситуативного моделювання, технологій підручників та НМК тощо;
- забезпечення ПТНЗ комп'ютерною технікою та відповідним спеціалізованим програмним ресурсом викладання бухгалтерських дисциплін.

Прикладами розкриття певних аспектів проектування ІОС ПТНЗ можна вважати наступне.

По-перше, процес інформатизації ПТНЗ, які здійснюють підготовку ОРБД, визначається кількісними показниками забезпеченості навчальних закладів комп'ютерною технікою. Так, професійно-технічні навчальні заклади столиці в загальному обсязі мають 39 комп'ютерних класів, на базі яких розташовано 548 комп'ютерів. З них до мережі Інтернет підключено 529 машин. Заклади користуються провайдер-послугами: Навігатор, УРАН, Znet, Укртелеком, ТОВ «Юнікаст Інвест», Ланет, ТОВ «Н Тема», Фауст, Cosmonova.net та ін. Крім того, кількість комп'ютерних робочих місць педагогічних працівників складає 156 одиниць (дані представлені НМК ПТО у м. Києві).

По-друге, при вивченні стану готовності педагогічних майстерень (кабінетів інформаційних технологій) було з'ясовано, що всі ПТНЗ мають виокремлені навчальні кабінети (комп'ютерних та інформаційних технологій, бухгалтерського обліку, офісної техніки, інформаційних систем і технологій в обліку) та майстерні з професії «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних». До арсеналу спеціалізованого програмного забезпечення професійної підготовки ОРБД входить ліцензований електронний курс «1С: Бухгалтерія» (за вимогами роботодавців – версія програми 8.2). Комплекс науково-методичного забезпечення викладання облікових дисциплін поновлюється інноваційними розробками за використанням електронних навчальних ресурсів.

По-третє, основними елементами комплексно-методичного забезпечення викладання навчальних предметів в ІОС за стандартом є: типові та робочі програми з провідних спецпредметів, факультативних занять; інструкційно-організаційна документація; дидактично-роздатковий матеріал; методичні рекомендації із застосування апаратних та програмних засобів навчання, документація щодо організації роботи із системою, інструкційно-методичні вимоги щодо функціонування керуючого персоналу, обсяг бухгалтерських даних щодо застосування в навчальному процесі, зміст процедур контролю професійних дій та знань учнів тощо [3].

За умови співпраці Інституту ПТО НАПН України (директор О. В. Радкевич) з Навчально-методичним кабінетом ПТО у м. Києві (директор К. Б. Мирошниченко) організовано і проведено серію конкурсів професійної майстерності ОРБД серед столичних ПТНЗ. Одним із таких заходів був конкурс «Краща педагогічна майстерня з бухгалтерського обліку», в якому встановлено рівень розробленості ІОС у ПТНЗ за напрямом підготовки облікових кадрів. Створені педагогами-новаторами інформаційно-методичні комплекси з підготовки ОРБД мають означені нами складові навчальної інформаційної системи бухгалтерського обліку, що дає змогу стверджувати про наявність у ПТНЗ інформаційного освітнього середовища, реально наближеного до виробництва. Тим самим встановлений рівень дає можливість визначитися з перспективами подальшого розвитку складових ІОС.

Отже, проектування ІОС, наближеного до реального виробничого процесу бухгалтерської справи, та його впровадження у ПТНЗ – це технологія, в якій результатом перекладу навчально-виробничих потоків бухгалтерського діловодства на комп'ютер є підвищення якості професійної підготовки майбутніх ОРБД, яка, насамперед, є педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних.

Література

1. Караван Ю. В. Єдине інформаційно-освітнє середовище як важливий елемент підвищення якості підготовки фахівців [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.sworld.com.ua/konfer26/56.pdf>
2. Програма «Інформаційно-освітнє середовище навчальних закладів столиці (2011–2015 роки)» [Електронний ресурс]. – К. : Виконавчий орган Київської міської ради (КМДА) ГУОН. – 2010. – С. 16 - Режим доступу до ресурсу: http://www.guon.kitv.ua/filis/informatizaciya/inf2011_2015.pdf.
3. Ростока М. Л. Навчальна інформаційна система бухгалтерського обліку як умова формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних / М. Л. Ростока // Сучасні технології навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців : матер. всеукр. наук.-практ. конф. (9-10 жовтня 2013 р., м. Львів) – Львів : СПОЛОМ, 2013. – С. 118-120.